

לפי חודשי השנה

טעימות מיומן פעילות של הרבנות הראשית בתקופת הרב קוק זצ"ל

ערך: שמואל כ"ץ, רב בתי ספר בירושלים וחוקר תולדות הרבנות הראשית

[מתוך הספר: איתמר ורהפטיג ושמואל כ"ץ (עורכים),

הרבנות הראשית לישראל: שבעים שנה לייסודה, כרך ג, בהוצאת 'עטרת', ירושלים].

חודש ניסן

תרפ"א

כח ניסן הרה"ר פרסמה את תודתה לכל הרבנים ושליחי הקהילות שהשתתפו באסיפת סידור הרה"ר, ולכל הקהל הארץ-ישראלי על ההכרה הידידותית ברה"ר, ופרטה את תפקידיה ושיפוטיותה. בפנייתה הראשונה אל הקהל, היא קבעה - חיים מסודרים בארץ לא יתכנו כי אם על פי רוח המסורת והדת.

(התור)

תרפ"ב

טו ניסן בנאום בבית הכנסת "חורבת רבי יהודה החסיד" בעיר העתיקה, בנוכחות הנציב העליון, מחה הרב קוק על ההגבלות שהנציב הטיל על העלייה לארץ ישראל לאחר פרעות אביב תרפ"א.

(אצ"ד)

כ ניסן הרב קוק פנה לממשלת המנדט בדרישה, שתפעל לשפר את מצבם של יהודי תימן, ושתסייע לעלייתם לארץ ישראל.

(אצ"ד)

תרפ"ג

ו ניסן הרב קוק פנה למפקדה הצבאית ולמזכירות ממשלת המנדט בדרישה, שיתנו חופשה לפקידים היהודים בפסח, ושיפטרם מכל עבודה ביום הראשון והאחרון של החג. כן פנה בענין זה לגבי האסירים היהודים [המפקח הכללי הודיעו, שהוא העביר הוראות בהתאם לדרישותיו].

(ק"י)

כ ניסן הרה"ר פנתה לממשלה הבריטית בבקשה, שתטפל בהקלת מצבם של יהודי תימן, ושתסייע בעלייתם לארץ ישראל.

(הארץ)

כו ניסן הרב קוק פנה להנהלת חברת היק"א, בבקשה לבנות מקוה טהרה במושבות שנבנו מחדש בתמיכתה.

(אב"ה)

תרפ"ד

ג ניסן הרב מאיר והרב פראנק דנו עם הנציב העליון בשאלת העגונות הרבות, שבעליהן נעלמו לאחר ששרתו בצבא התורכי [הנציב הבטיח לברר עליהם פרטים אצל ממשלת תורכיה]. הרב מאיר הזמין להתפלל ביום א' של פסח בבית הכנסת "רבן יוחנן בן זכאי" בעיר העתיקה, הנציב נענה להזמנה.

(העולם, ש"צ)

יא ניסן הרב קוק נפגש עם נשיא ארה"ב ק. קולידג', והודה לו על עזרתה של ארצו בבנין ארץ ישראל. הנשיא הבטיח לו, שארה"ב תעשה הכל כדי שפעילות זו תימשך. באותו היום, נפגש הרב קוק גם עם שגריר בריטניה בארה"ב, והביע בפניו את תודתו לבריטניה על עזרתה לעם היהודי לשוב לבנות את ארצו.

(ק"י)

יד ניסן הרב מאיר נסע לבית הנציב העליון, ודרש ממנו לשחרר את השוטרים היהודים לליל הסדר [הנציב סידר זאת מיד].

(ק"י)

תרפ"ה

ז ניסן הרבה"ר השתתפו בטקס פתיחת האוניברסיטה העברית בהר הצופים. הרב קוק נאם באותו טקס, ונשא תפילה מיוחדת להצלחת מוסד זה תוך תקווה שהוא יפעל על פי מסורת ישראל [סוף דבריו לא הובנו כהלכה, וגרמו לפולמוס קשת בציבור החרדי].

(חזון הגאולה)

כח ניסן הרה"ר ביקשה מהרב הראשי של בריטניה הרב י"צ הרץ, להיפגש עם שר המושבות ה. אומרי כדי להסביר לו את החשיבות של שחיטה אחידה בירושלים, תוך הדגשה, שגם המשלחת של נשיאי "אגודת ישראל", שבקרה בארץ ובדקה נושא זה, כתבה בחוות דעת משלה - השחיטה משביעת רצון וצריכה להשאר מאוחדת, ורק חרדים קיצוניים רוצים להפרידה.

(גנה"מ)

תרפ"ו

יד ניסן הרב קוק דרש להתקבל באופן דחוף בארמון הנציב העליון. לאחר שיחה עם הנציב, שוחררו השוטרים היהודים לליל הסדר.

(התור)

תרפ"ז

ד ניסן הרב קוק פנה לנציב העליון בדרישה, שידחה את חגיגת חנוכת בית הקברות הצבאי מיום שבת ליום חול [וראה להלן - ה' באייר].

(גנה"מ)

יג ניסן עו"ד מ. עליאש פנה להנהלת הועד הלאומי, כדי שתפעל שהרה"ר תקבל סמכות לגרש נתינים זרים יהודים בהסכמת שני הצדדים, דבר שנלקח מהרבנים על פי "חוקת ארץ ישראל".

(אצ"מ)

תרפ"ח

ז ניסן הרב קוק פנה למנהל מחלקת העתיקות של ממשלת המנדט בדרישה, לקבל את העצמות שנמצאו בארונות עתיקים והועברו לבית הנכות [מוזיאון], כדי שיהיה אפשר לקוברם כנהוג במסורת היהודית. (ג) נה"מ

תרפ"ט

ב ניסן באסיפת רבנים ונכבדי כל העדות, שהתכנסה במשרד הרה"ר ביוזמת ועד העיר ירושלים, קרא הרב קוק - לאחד את כל הזרמים, ולשתף גם את הפורשים "מכנסת ישראל" בכמה מוסדות ציבור, וזאת בתנאי שהם יהיו מוכנים לעבוד בצורה מסודרת עם "כנסת ישראל". הרב מאיר דרש לברר את הצד הדתי שבסידור השחיטה המאוחדת בעיר.

(התור)

יא ניסן הרה"ר חויבה למסור למושל מחוז ירושלים רשימה של הזוגות היהודים שנשאו בכל חודש.

(אע"ס)

יט ניסן הרבה"ר פנו אל מושל ירושלים בדרישה, שיעכב מיד את הערבים מלבנות קיר חדש מימין לכותל

המערבי, ובו פתח ומדרגות למקום תפילה לערבים.

(אע"י)

כה ניסן הרב קוק פנה לחברת "תנובה" בדרישה, שתודיע לכל המשקים עמם יש לה קשר, שהיא לא תקבל חלב ותוצרת חלב ממשקים בהם יש מטבח טרף.

(גנה"מ)

כו ניסן בישיבה מיוחדת, בה השתתפו הרבה"ר, נציגי הוועד הלאומי "ואגודת ישראל", נערך תזכיר מיוחד עבור המזכיר הראשי של ממשלת המנדט, בו הובעה דרישה לעצור את בניית המסגד מימין לכותל המערבי ופתיחת דרך נוספות להר הבית האמורה לעבור על יד רחבת הכותל.

(העולם)

תר"צ

כא ניסן בשביעי של פסח, נאמרה תפילת "יזכור" לעילוי נשמות חללי חודש אב תרפ"ט.

(ק"ת)

כו ניסן באסיפת נציגי הישוב בארץ ישראל למען חברון, קבל הרב קוק על שהמוסדות השונים לא עשו כלום למען יישובה ופיתוחה של חברון, ותבע לסייע ל"קרן עזרה" כדי שתוכל לבנות "חברון גדולה". (ס פר חברון)

תרצ"א

ניסן הרב קוק פנה להנהלת הועד הלאומי בדרישה, שיקבע בחוקה של הועד הלאומי [שתשמש דוגמא ל"אסיפת הנבחרים"] - חובה לשמור על כבוד הדת בארץ ישראל.

(ההד)

ב ניסן הרב קוק פרסם מודעה בה הודיע - משחק כדורגל בשבת וביום טוב אסור באיסור מוחלט על פי דין תורה [ולא כפי שהתפרסם בצורה מסולפת בעיתון "דאר היום"].

(אב"ה)

תרצ"ב

ה ניסן הרב קוק קרא לקיבוצים הלא דתיים - לא לאכול חמץ בפסח, ולשמור את השבת וחגי ישראל [הוא פנה בנושא זה גם ל"הסתדרות הפועלים"].

(אב"ה, ההד)

יב ניסן בפגישה עם הנציב העליון, דרש הרב קוק לבטל את הגזירה - שרק רבנים מגיל 50 יכולים לעלות לארץ [הגזרה בוטלה, וניתנו 36 רישיונות עלייה לרבנים].

(ש"צ)

כב ניסן הרה"ר הודיעה לשופט ג. פרומקין את ההחלטות שהתקבלו בישיבת מערה"ר:

א. כל רב שהרה"ר תמצא שהוא ראוי לבחור או להיבחר לרה"ר - אין כוח בעולם שיכול למנוע ממנו זכות זו.

ב. כל 8 חברי מערה"ר סמכותם ומשכורתם שווה, ואין לשנות זאת.

ג. אם אי אפשר למלא החלטות אלו במלואן, יש לדחות את הבחירות לרה"ר.

(אצ"מ)

תרצ"ג

ער"ח ניסן יום צום כללי בארץ ובעולם ותפילת "יום כפור קטן", למען היהודים, שהיו נתונים ברעב וברדיפות ברוסיה, בגרמניה ובשאר ארצות תבל.

(אע"י, ק"ת)

יג ניסן הרבה"ר הגישו לנציב העליון תזכיר, בו דחו את דרישת "ועד העיר האשכנזי" ו"אגודת ישראל" - להכיר בהם כעדה מיוחדת בארץ ישראל - וביקשו למוסרו לעיון "הועדה המתמדת לעניני המנדטים שעל יד 'חבר הלאומים'".

(גנה"מ)

תרצ"ד

יא ניסן הרב קוק כתב מכתב ברכה לועידת "בני עקיבא", בו הדגיש את 3 התכונות שייחדו את רבי עקיבא, שעל תנועת נוער זו ללמוד מדמותו של תנא גדול זה.

(זרעים)

יג ניסן הרב קוק השתתף בתל-אביב באסיפת רבנים ועסקנים, בה התמנה ועד מיוחד כדי שיפעל למניעת סכסוכי עבודה ביישוב.

(העולם, אוצרות הראי"ה)

יד ניסן הרב קוק הפר את שתיקתו, ויזם כרוז, שקרא לכל המפלגות בארץ להימנע ממלחמת אחים, בעקבות רצח ד"ר ח. ארלוזורוב [ראה לעיל - כ"ח טבת] ומאסר 3 הרבזיוניסטים שנחשדו ברצח [ב-ה' באייר הוגש כתב האישום נגדם, וב-ח' באייר החל משפטם].

התפרסמו ההצעות לתקנות חדשות, בדבר שיטת הבחירות והמינויים למערה"ר, לשכות הרבנות ורבני הקהילות; לגבי חלק מהן היו חילוקי דעות בין הרה"ר לועד הלאומי.

(התור)

כד ניסן בפגישה בין נציגי ממשלת המנדט, "אגודת ישראל" והועד הלאומי, נעשה ניסיון להגיע לניסוח סופי של ההסכם בין "אגודת ישראל" והועד הלאומי, על חלקה של "אגודת ישראל" במועצת הרה"ר ובמשרדי הרבנות המקומיים [בסופו של דבר לא נחתם הסכם].

(יב"צ)

תרצ"ה

יד ניסן הרבה"ר פנו לציבור הרחב, לקבוע שיעורים בתורת הרמב"ם במלאות 800 שנה להולדתו.

(הל"ע)

כו ניסן במלאות 25 שנה למלכותו של מלך בריטניה, ג'ורג' החמישי, נאמרה בבתי הכנסת בארץ תפילת הודיה מיוחדת, אותה חיבר הרב קוק.

(גנה"מ)

חודש אדר

תרפ"א

א אדר א' "ועד העיר האשכנזי הישן" פנה אל הנציב העליון בבקשה, לקבל הבטחה בכתב, שהעדה החרדית לא תהיה כפופה למרותה של הרה"ר העומדת להיבחר.

(התור)

ח אדר א' אסיפת רבנים, שהתכנסה בביתו של הרב י"י דיסקין, קבעה: א. בחירת מוסד הרה"ר מהווה סכנה ליהדות הארצישראלית והעולמית.

ב

. אסור לרבנים

להשתתף באסיפת הבחירות.

ג

. יש להתענות ביום י"ג באדר א'. לעומתם חוגי הרבנים, בתי הדין ומוסדות החסד והתורה בירושלים, פרסמו "דעת תורה" לפיה - חובה לשמוח ביום בחירת הרה"ר בשל "השבת כבודנו הראשון".

(אע"י)

יב אדר א' הרב קוק פנה במכתב גלוי לרב י"ח זוננפלד ולרב י"י דיסקין, בו דחה את כל חששותיהם מהקמת הרה"ר, וקרא להם להשתתף בהקמתה.

(התור)

בתי הדין של הפרושים והחסידים בירושלים פרסמו מודעה "לאפרושי מאיסורא", בה הודיעו- אסור לצום ב-י"ג באדר א' כפי שקבעו המתנגדים לייסוד הרה"ר.

(אע"י)

יג אדר א' רבנים מכל חלקי הארץ שבאו לבחירות, התכנסו בבית הכנסת "בית-יעקב" ב"חורבת רבי יהודה החסיד" בעיר העתיקה, כתמיכה ברב קוק כנגד מתנגדיו. בנאומו עמד הרב קוק על חשיבות הרבה שיש בהקמת הרה"ר.

(התור)

יד אדר א' עיתון "התור" של ה"מזרחי" פרסם גיליון מיוחד לכבוד ועידת היסוד של הרה"ר. בגליון זה פרסם הרב קוק לראשונה את מאמרו "כבוד הרבנות".

(התור)

יד-טז אדר א' ה"ועידה לסידור הרבנות הראשית" התקיימה בבית היתומים "ציון", בשכונת הבוכרים בירושלים. לאחר דיונים ארוכים וסוערים, נבחרה מערה"ר הראשונה. כרבנים ראשיים נבחרו: הרב אברהם יצחק הכהן קוק והרב יעקב מאיר. למועצה נבחרו 6 רבנים, 3 אשכנזים ו-3 ספרדים. המועצה נבחרה ל-3 שנים.

(התור)

יז אדר א' הרבה"ר ו-2 נשיאי ועדת הבחירות, הרב י"ל פישמן וד. ילין, נפגשו עם הנציב העליון, והודו לו על פועלו להקמת הרה"ר.

(התור)

יח אדר א' תפילה חגיגית לכבוד הרבה"ר התקיימה בשבת, בבית הכנסת הספרדי "רבן יוחנן בן זכאי" בעיר העתיקה. שני הרבנים דרשו בענייני היום, והודו לקהל הרב שנכח במקום. רבים באו לברכם בביתם.

(התור)

במוצאי שבת התכנסה לראשונה אסיפת רבנים בבית הרב קוק, שדנה בדרכי הפעולה של הרה"ר. הוחלט:

להקים א.הסתדרות של רבני ארץ ישראל הנשמעים למשרד הרה"ר. ב. וועד מרכזי של 23 חברים, כהצעתו של הרב קוק

(פ)

כא אדר א' הרב י"ל פישמן שלח מכתב בשם "המרכז העולמי של ה"מזרחי" לחברי התנועה בארץ ובעולם, והודיעם על יסוד הרה"ר והחובה להישמע לפסקיה.

(צ"ד)

נציגי הרה"ר נפגשו לראשונה עם נציגי הוועד הלאומי, ודנו עמם על הצעות ל"חוקת הקהלות" – "תקנות כנסת ישראל". התגלו חילוקי דעות קשים, לגבי ההצעות ועל מה שהיה חסר בהן.

(ר"ר)

כג אדר א' מערה"ר קבלה את הצעת הפשרה של ד"ר מ. עליאש, בה הובעה שאיפת הרה"ר - שימסרו לה כל עניני המשפט היהודי, וכל העניינים הדתיים שהיו בידי ה"מחכמה שרעיה" [בית הדין המוסלמי] יעברו אליה.

(אר"ר)

כמו כן, נקבעו סדרי העבודה של בתי הדין הרבניים ובית הדין הגבוה לערעורים, שבנשיאותו אמור לעמוד אחד מהרבה"ר.

(ר"ר)

ל אדר א' "חגיגת המילואים", בה הוכתרו הרבה"ר, התקיימה ברוב פאר והדר בבית הכנסת ב"חורבת רבי יהודה החסיד" בעיר העתיקה.

(התור)

יח אדר ב' משלחת של ראשי הישוב בראשות הרבה"ר, התייצבה בפני המזכיר לעניני המושבות של

ממשלת בריטניה ו. צ'רצ'יל,

והגישה לו תזכיר על תפקידה ההיסטורי של בריטניה בהגנה על תחיית העם היהודי בארצו [זו היתה תשובה לתביעת הערבים לבטל את הצהרת בלפור].

(ס"ת)

יט אדר ב' הרבה"ר נתנו ספר תורה לסר ו. צ'רצ'יל, בעת קבלת פנים על הר הצופים, לאות הוקרה על הקשר בין עם ישראל וממשלת בריטניה.

(התור)

כב אדר ב' הממשלה הבריטית פרסמה רשמית הודעה על ביטול משרת ה"חכם באשי", ופרטה את תחומי סמכותם של מועצת הרבנות העליונה ובתי הדין הרבניים.

כן קבעה- בתי המשפט האזרחיים הממשלתיים, יוציאו לפועל את כל פסקי הדין שינתנו על ידי בתי הדין של מערה"ר.

(ר"ר)

כה אדר ב' הרב י"ל פישמן הודיע לחברי הרה"ר - הועדה שהיא בחרה, החליטה על שמה:

"ועד עזרת תורה שעל יד הרה"ר בארץ ישראל"; וביקש לתת לה יפוי כח לגשת לעבודה, שמטרתה - ביסוסה של הרה"ר בארץ ישראל.

(אר"ר)

כו אדר ב' הרה"ר פנתה לנציב העליון בדרישה: א. לפטור את החיילים היהודים ב"גדוד העברי" מכל עבודה בשבת. במחנה לתפילה.
ב. להקים מטבח כשר. ג. לקבוע מקום מיוחד

(התור)

תרפ"ב

כד אדר לכבוד יובל ה - 20 של הסתדרות ה"מזרחי", שלח הרב קוק מכתב ברכה, בו איחל לה הצלחה בעבודתה הקדושה - כינון יסוד בנין העם על אדמת הקודש ברוח ה' [ב-ב' ניסן התפרסם מכתב דומה של

הרבה"ר].

(התור, אג"ר)

כה אדר לרגל הטבה במצב בריאותו של הנציב העליון, נאמרה בבתי הכנסת בשבת "פרשת החודש", תפילת הודיה אותה חיבר הרב קוק.

(אב"ה)

כח אדר הרבה"ר פנו ליועץ המשפטי של ממשלת המנדט נ. בנטוויץ בדרישה, לסייע בתקציב הרה"ר כפי שהובטח לה, וכפי שנהגה הממשלה כלפי בית הדין המוסלמי.

(גנה"מ)

תרפ"ג

ב אדר הרבה"ר שלחו אגרת מיוחדת למלכת אתיופיה, בה ביקשו ממנה, לחמול ולרחם על היהודים המתגוררים בארצה, ושתסייע לד"ר י. פייטלוביץ לחנכם על פי דת ישראל.

(לקוטי הראי"ה)

ד אדר לפני יציאתו בפעם החמישית של ד"ר י. פייטלוביץ לאתיופיה, פנה הרב קוק ב"קול קורא" ליהודי ארץ ישראל - לתרום ספרי קודש למען יהודי אתיופיה, ולשולחם לרה"ר.

(דאר היום)

הרבה"ר שלחו [ב-ו' אדר] מכתב עדוד ליהודי אתיופיה, לשמור על אמונתם הטהורה, ולא לפנות לדברי שקר של מסיתים ומדיחים.

(לקוטי הראי"ה)

יב אדר ממשלת המנדט הוציאה פקודה, שחייבה את כל מוסדות החסד [ההקדשות] היהודים להימצא תחת השגחת הרה"ר ולא הקאדי המוסלמי.

(העולם)

יד אדר הרב קוק פנה לשלטונות המנדט בדרישה, לסגור בשבת את בית הדואר בעפולה [הוא נענה, שניתנו הוראות בהתאם].

(ק")

תרפ"ד

יד אדר א' הרב קוק שלח למושל ירושלים-יפו את הצעות הרה"ר לגבי דרישת "אגודת ישראל" לשחיטה נפרדת בירושלים.

(גנה"מ)

יז אדר א' הרב קוק מחה בפני "ההנהלה הציונית" והועד הלאומי, על כוונת פקידיהם משכונת בית הכרם בירושלים, לצאת לטיול ליריחו ביום השבת.

(אג"ר)

כב אדר א' הרב קוק נפגש עם הנציב העליון לפני צאתו לארה"ב. לפי דרישתו, הבטיח הנציב העליון, שיותר לא יושמו מכשולים בפני רבנים שירצו לעלות לארץ,

אם הרה"ר תאשר שהם מביאים תועלת לישוב היהודי אף על פי שאין להם משרה מובטחת למפרע.

(ק"י)

כג אדר א' הרב קוק פנה לכל תושבי הארץ, לסייע במגבית עבור העולים החדשים מחוסרי עבודה.

(אג"ר)

לאחר פניות מרובות של מנהלי ה"סנטרל רעליף" מארה"ב [שהפסיקו לתמוך בישיבות ובמוסדות התורה בעולם עקב קשיים כספיים],

יצא הרב קוק לארה"ב ולקנדה, שם הוא עמד בראש משלחת חירום של רבנים, שגייסה כספים עבור ישיבות ומוסדות תורה בארץ ישראל ובאירופה

[במשלחת השתתפו גם רבה של קובנה - הרב א"ד שפירא, וראש ישיבת סלבודקה - הרב מ"מ עפשטיין].

(ק"י)

א אדר ב' התפרסם "קול קורא" של הרב מאיר, בו הוא קרא לקהילות הספרדים בארצות המזרח להתארגן במפלגת ה"מזרח".

(התור)

ה אדר ב' בתגובה להצעת הפקודה בדבר האפוטרופסות, ששלח היועץ המשפטי של ממשלת המנדט לרה"ר,

השיב לו הרב קוק בתרעומת, שמסמך זה שולל כמעט לגמרי את הסמכות של בתי הדין הדתיים של

היהודים,

מאחר וזו נמסרה לבתי המשפט האזרחיים, בעוד שלבתי הדין המוסלמים ניתנה סמכות מלאה.

(אר"ר)

ז אדר ב' הרה"ר הודיעה ליו"ר "קרן הקיימת לישראל" מ. אוסישקין, שבמושבה הטרנסלביית בעמק יזרעאל יהודים חולבים פרות בשבת, ודרשה ממנו להפסיק זאת.

(אר"ר)

יג אדר ב' הרב קוק הגיע לניו יורק, שם התקבל בכבוד רב על ידי רבני ארה"ב וראש העיר.

למחרת הוא נפגש עם ד"ר ח. וייצמן, שהגיע לארה"ב לרגל פתיחת מגבית "קרן היסוד". הרב קוק דחה את הביקורת של וייצמן - שביקרו כעת בארה"ב יפגע במגבית זו.

(ק"י, אצ"ד)

יח אדר ב' במושב השלישי של "אסיפת הנבחרים", דרשה הרה"ר להכניס ל"חוקת הקהילות" פרק מיוחד על סמכותה, בחירתה, תפקידיה ותקציבה.

(העולם)

כב אדר ב' הרב מאיר פרסם כרוז, בו קרא לקהילות הספרדים לסייע בבניין הארץ.

(העולם)

כח אדר ב' מ"מ נשיא הרה"ר, הרב צ"פ פראנק, פנה בתרעומת ליועץ המשפטי של ממשלת המנדט, על שלא קיים את הבטחתו, לאשר רשמית את סמכות בתי הדין הרבניים בנוגע להקדשות.

דבר זה גרם לזלזול ברה"ר, עד כדי כך, שבית המשפט האזרחי עיקל את כספי ההקדשות של המוסד "מושב זקנים המאוחד", בניגוד להחלטת הרה"ר, דבר שלא קרה אפילו בימי השלטון התורכי.

כן נשלחו מכתבים בנושא זה לנציב העליון ולמושל מחוז ירושלים [בעיתון הרשמי של ממשלת המנדט מ-כ"ז בניסן, התפרסם - ניתנה לרה"ר סמכות מלאה לדון בענייני הקדשות של יהודים].

(אר"ר)

תרפ"ו

יט אדר הרב קוק הודה להנהלת בית החולים "הדסה", על פעילותה בעיר העתיקה נגד מחלות הגרענת והעיניים המדבקות.

(התור)

תרפ"ז

ח' אדר א' הרב קוק קרא לרבנים חברי "אגודת הרבנים" - לרכוש מצות לפסח מהמאפיות שנוסדו בארץ ישראל ע"י הברון רוטשילד, ובכך לסייע למשפחות רבות העוסקות במצווה זו.

(גנה"מ)

כ אדר א' "ועידת משמרת השבת" של רבני ירושלים והמושבות התכנסה בירושלים. הועידה קיבלה מספר החלטות, שמגמתן ביצור שמירת השבת בארץ ישראל. בהתאם להחלטת הועידה, פנו הרבה"ר ל"הנהלה הציונית" [ב- כ"ג באדר ב'], ל"קרן היסוד" ול"קרן קיימת לישראל" בדרישה תקיפה, למנוע חילולי שבת ופגיעה בדת בישובים היושבים על אדמת הקק"ל.

(התור, גנה"מ)

על פי החלטת ועידה זו, פרסמו הרב קוק והרב זוננפלד הודעה, בה הודיעו לרבים את חומר האיסור של משחק כדורגל בשבת. הרה"ר פרסמה כרוז לטובת עבודה עברית וקניית תוצרת הארץ.

(ההד, אב"ה)

כא אדר א' בוועידת "משמרת השבת" של רבני ירושלים והמושבות, מחה הרב קוק על ריבוי חילולי השבת ברחבי הארץ. הרבה"ר נקראו לפנות להנהלה הציונית, כדי שתמנע את "חג הביכורים" שתכננו אנשי קבוצת עין חרוד לחג השבועות.

(אר"ר)

כט אדר א' הרב קוק יצא בקריאה - לסייע לחלוצי "הפועל המזרחי", שהיו נתונים במצב כלכלי קשה ובחוסר עבודה, על ידי התנדבות של "יום עבודה".

(התור)

לכבוד חצי יובל להיווסדה של "המזרחי", קרא הרב קוק לכל תפוצות הגולה- לנדב יום עבודה כדי לסייע לתנועת "הפועל המזרחי" ביישובה של ארץ ישראל, וזאת עקב חוסר העבודה והמצב הקשה ששרר בארץ.

(גנצ"ד)

ל אדר א' הרב קוק קרא ליהדות פולין - לפעול למען יישובה של ארץ-ישראל ושיבת בניה לתורה.

(העולם)

יב אדר ב' הרבה"ר יחד עם רבני ארץ ישראל, פנו בקריאה לכל תפוצות הגולה - לסייע בחיזוק ישוב הארץ, למרות שבאותה העת היו יהודים שעזבו את הארץ עקב קשיי פרנסה.

(מן המקור)

יח אדר ב' הרב קוק פנה ל"הנהלה הציונית" בדרישה, שלא תתן הלוואה לקבוצת "מכבי" לשם קניית קרקע למגרש כדורגל, אלא רק בתנאי שהקבוצה לא תשחק בשבת וביום טוב .

(אצ"מ)

כד אדר ב' לרגל חצי יובל ה"מזרחי", קראו הרבה"ר לציבור - לסייע למפלגה זו, שתרמה רבות לבניין הארץ.

(התור)

תרפ"ח

יט אדר הרבה"ר פנו לרב א. אבוכזיר [ששימש כרב באלכסנדריה], שלא יתן הכשר לפסח לבתי חרושת המייצאים לארץ ישראל, כדי לא להזיק לבית החרושת "שמן" בחיפה, שהעסיק רק פועלים יהודים ונשמע להוראות הרה"ר.

(גנה"מ)

כז אדר הרב קוק פנה בקריאה לציבור - לעזור לעולים החדשים בכל הדרוש להם, וחיזק את חברת "עזרה" שפעלה בנושא זה.

(מן המקור)

כט אדר הועד הלאומי קיבל את הצעות "המזרחי", ביחס לתקנות הבחירות למערה"ר.

(אצ"מ)

תרפ"ט

ב אדר א' באסיפה מיוחדת בבית הרב קוק בהשתתפות נציגי "המזרחי", נדונה שאלת היציאה מ"כנסת ישראל" של שני חברי מערה"ר, הרב צ"פ פראנק והרב פ. ברנשטיין [הנהלת הועד הלאומי דרשה לפטרם]. הרב קוק קבע - הרה"ר תחייב את החברות ב"כנסת ישראל", רק אם יתקבלו 3 תנאיו של הרב פראנק.

(פ, גנה"מ)

הנהלת הועד הלאומי הודיעה לרה"ר, שהיא קיבלה את דרישתה – לא לתת תמיכה כספית למטבחי הטריפה של מוסדות "כנסת ישראל".

(אצ"מ)

על פי החלטת מערה"ר המורחבת, פרסמו הרבה"ר כרוז, בו הודיעו – הדלקת חשמל וכיבוי בשבת אסורים בהחלט, ויש בכך חילול שבת גמור.

(אר"ר)

ה אדר א' הרבה"ר פרסמו כרוז, בו קראו ליהודי ארץ ישראל להצטרף ל"כנסת ישראל", ולא להצטרף למתבדלים.

(התור)

יט אדר א' בעקבות בקשה מהרבי מלובביץ', קרא הרב קוק לתושבי הארץ - לשלוח מצות לכבוד חג הפסח ליהודי רוסיה, שהיו נתונים ברעב קשה.

(התור, ש"צ)

יב אדר ב' בישיבת הועד הלאומי נמסר על ההסכם עם הרה"ר בדבר הרחבת הסמכות הדתית של ועדות השחיטה, השפעת יתר של החרדים בבחירות לרה"ר והבטחה שמוסדות "כנסת ישראל" לא יחללו שבת בפרהסיה.

(אצ"מ)

כב אדר ב' לאחר ש"קן קיימת לישראל" החלה להוציא ספרים שלא תאמו את רוח היהדות, דרש הרב קוק מנשיאו מ. אוסישקין, שמעשה זה יפסק, כי הכספים שנאספו עבודה נועדו לגאולת הארץ ולא למטרה זו.

(התור)

כו אדר ב' בעידודו של הרב קוק, נוסדה "החברה להתארגנות בני ישיבות בארץ ישראל בע"מ", שמטרתה - לסייע לבני תורה להקים ישובים בארץ ישראל. הרב קוק והרבה"ר של תל-אביב קראו לכל אוהבי התורה - לסייע למפעל זה בקניית מניות על פי רישיון הממשלה.

(ליקוטי הראי"ה)

כח אדר ב' הרה"ר הצהירה - שהיא קיימת בצביונה על כל חבריה ונשיאיה עד לבחירות החוקיות הבאות, אף על פי ששנים מחבריה הודיעו על יציאתם מ"כנסת ישראל". הוחלט – להקים ועדה דתית-אדמניסטרטיבית, כדי שתטפל בארגון הרה"ר ובשאלות שעמדו על הפרק עקב המצב שנוצר.

(גנה"מ)

תר"צ

יג אדר יום תשובה ותפילה למען הצלת יהודי רוסיה, שנרדפו על ידי השלטונות.

(ק"ת)

תרצ"א

ג אדר עם התקרר הקונגרס הציוני ה-י"ז [שהתכנס בבאזל שבשווייץ], קרא הרב קוק במכתב גלוי לציבור
הלא דתי בארץ - א. להפסיק את חילולי השבת וחג לפחות בפומבי. ב. לא לתת מאכלי נבילות
וטריפות לפחות במטבחים הציבוריים ובמטבחי הקיבוצים והעובדים.

ג.

להימנע מאכילת חמץ בפסח

ד.

לדאוג שהחינוך בארץ יהיה בדרכה של תורה ומסורת אבות.

(אצ"מ)

תרצ"ב

כט אדר א' הרב מאיר חזר והודיע לשופט ג. פרומקין על דרישת אסיפת הרבנים [ראה לעיל א'-ב' חשון] - גם רבנים שלא השתייכו ל"כנסת ישראל", יהיו זכאים לבחור לרה"ר וללשכותיה, [ובכך להגדיל את סמכות הרה"ר]. כן הודיעו, שאין לתת זכויות מיוחדות לעדת התימנים הנכללים בעדת הספרדים.

(אצ"מ)

ב אדר ב' הרב קוק פנה לראש עיריית ירושלים בדרישה, לתקן את בית המטבחים החדש ולהוסיף את הציוד הדרוש בו.

(גנה"מ)

ו אדר ב' הרב קוק פנה לחבר ה"סוכנות היהודית", י"ה פרבשטיין, בדרישה, שיפעל כדי ש"הסוכנות" תחזור ותשתתף בתקציב צרכי הדת של הישוב בארץ, כפי שהוחלט בקונגרס הציוני בעבר.

(אצ"מ)

יד אדר ב' בליל קריאת המגילה בבית הכנסת "ברוידא" בירושלים, הציגו צעירים מ"אגודת ישראל" מחזה בו נפסק דין מוות לרב קוק. לאחר מעשה זה, התפרסמה מודעה - "התעוררי ירושלים" - בה הובעה מחאה וזעזוע עמוק ממעשיהם של צעירים אלו, תוך אזהרה להורים לפקח על ילדיהם שלא ילכדו בהשפעת טועים אלו.

(ההד)

תרצ"ד

אדר הרב קוק פרסם כרוז בו קרא לציבור, לקנות רק מהתוצרת של יהודי ארץ ישראל, ובכך לסייע לבנין

הארץ ולאחדות וחיזוק הישוב בארץ.

(ההד)

ה אדר הרב קוק ביקר בבני-ברק, שם נפגש לראשונה עם ה"חזון איש" [הרב א"י קרליץ]. בחגיגת הנחת אבן הפינה ליישיבת "בית יוסף", נאם הרב קוק, וה"חזון איש" עמד על רגליו עד סוף הנאום.

(בשדה הראי"ה)

כט אדר הרבה"ר הודיעו לנציב העליון, שהם מסכימים להצעתו להעלות בחוק את גיל הנישואין מ - 14 ל - 15, תוך הדגשה, שאם למרות חוק זה יתקיימו קידושין בפחות מגיל זה, ההיתר לאחד מבני הזוג להינשא לאחר, יינתן רק על ידי בית-דין רבני.

(גנה"מ)

תרצ"ה

טו אדר א' הרב קוק השתתף בתל-אביב באסיפה גדולה, בה נפתח חודש תעמולה למען שמירת השבת בתל-אביב. בעירייה קיבל הרב קוק אזרחות כבוד, הראשון מהיהדות הדתית.

(ש"צ)

לכבוד "שבוע הפועל המזרחי" לרגל שנת "בר המצוה" של התנועה, פנה הרב קוק לציבור הדתי – לתת יד של עזרה וכבוד לחברי התנועה, הפועלים ביישובה של ארץ ישראל ובבניינה.

(נתיבה)

כג אדר א' הרב קוק פנה לנציב העליון בבקשה, שיבטל את ההגבלות שהוטלו על העולים לארץ בסיוע הרה"ר.

(גנה"מ)

ב אדר ב' הרה"ר הכריזה על פרשת "שמיני", כשבת תנועת "הפועל המזרחי" במלאות 13 שנה לקיומה, בכל בתי הכנסת ינאמו הרבנים על העובד הדתי ויצירתו.

(העולם)

ז-ח אדר ב' באסיפת רבנים נדונה השפעת הרבנות בארץ, ועל הדרכים לחיזוק היהדות.

(גנה"מ)

חודש שבט

תרפ"א

טז שבט "הועדה להכנת האסיפה הבוחרת של הרבנות הראשית", בראשות נ. בנטוויץ, התכנסה לישיבה ראשונה, הועדה הרכיבה את רשימת חברי אסיפת הבוחרים, בה היו 66 רבנים ו- 34 נציגי קהילות, ובחרה

בועדה שתקבע את סדר היום של אסיפה כללית זו.

(התור)

תרפ"ב

ה שבט נקבע, שהביקור החודשי של הרבה"ר אצל הנציב העליון, יהיה בכל יום א', אחרי הראשון לכל חודש בשעה 11 בצהריים.

(אר"ר)

כו שבט במשתה שנערך לכבוד "מלך העיתונות" האנגלי, הלורד נורטקליף, הבהיר הרב קוק לאורח, שדבריהם של 3 נציגי "אגודת ישראל" - שהאורתודוכסים הם נגד הציונות - אינם נכונים. להיפך, האורתודוכסיה ראתה ב"הצהרת בלפור" התחלת מילוי חזון הנביאים. הרה"ר שלחה אליו מכתב מחאה חריף, בו הודיעה, שנציגים אלו הם אנשים פרטיים ללא ייפוי כח, וציינה בפניו, שהשאיפה הנעלה ביותר של היהדות החרדית היא - שכל עם ישראל ישוב לציון, ושממלכת בריטניה תסייע בכך כפי שהבטיחה.

(התור)

תרפ"ג

ח שבט הרב קוק ורבני פתח תקוה קראו לציבור - לקנות רק את אתרוגי ארץ ישראל, כדי לחזק את ישוב הארץ והעובדים בה.

(גנצ"ד)

ט שבט לאחר מחאתו [בכ"ד בטבת] באירגון הפועלים, על שקיימו את כינוסם בבית הקולנוע "ציון" תוך חילול שבת, פנה הרב קוק בקריאה כללית לכל תושבי הארץ- לשמור על קדושת השבת.

(התור, ק"י)

טז שבט הרב קוק פרסם "קול קורא" ליהודי הגולה, בו קרא לייסד קופה של "שומרי שביעית בארץ ישראל" למען האיכרים, שרצו לשמור על מצות השמיטה מבלי להסתמך על "היתר המכירה".

(ק"י)

כ שבט הרב קוק נפגש עם פרופ' א. איינשטיין, שבא לביקור בארץ.

(אג"ר)

תרפ"ד

ג שבט הרב קוק פנה להסתדרות המורים, לא לטעת עצים בטיולי התלמידים בט"ו- בשבט, בגלל שנת השמיטה.

(אג"ר)

ז שבט הרב קוק פנה לציבור, לסייע לרב י. גרשטנקורן בביסוסה ויישובה של בני-ברק.

(אג"ר, ליקוטי הראי"ה)

ט שבט הנציב העליון העניק לרבה"ר את הכבוד "מפקד אזרחי של הממלכה הבריטנית", כהוקרה על ערכם ופועלם [ב-ט"ו בשבט שלח הרב קוק מכתב תודה למלך בריטניה על כך].

(דאר היום)

תרפ"ה

ג-ד שבט ביוזמת הרב קוק, התקיימה בביתו בירושלים אסיפת רבני ארץ ישראל. הרבנים דנו בדרכים לביסוס הרבנות בארץ, וביחסי הגומלין בין מוסדות הישוב ומוסדות הדת בירושלים. האסיפה דרשה מממשלת המנדט - להסדיר את ענין שמירת השבת במסגרת החוק; ומ"קרן היסוד" - לתקצב את עניני הדת בהתישבות החדשה.

(התור, הד העם)

תרפ"ו

כו שבט הרב קוק פנה ל"ההנהלה הציונית" בדרישה, שבכל נקודות ההתיישובות בארץ ימצאו הכלים הנחוצים לקיום צרכי הדת, כגון: רבנים, שוחטים, בתי כנסת ומקוואות.

(הארץ)

תרפ"ז

יא שבט הרב קוק העביר לכל רבני ירושלים את התקנות לגבי ניקור בשר, כדי למנוע את התקלות שהיו בעניין זה בעיר.

(גנה"מ)

הרבה"ר פנו למנהלי העדות ולכל ראשי בתי הכנסת ובתי המדרש בירושלים, שיעודדו את כל תושבי העיר להירשם בתור בוחרים לעירייה, כדי לא לאבד את זכויותיהם.

(מן המקור)

הרבה"ר פרסמו כרוז, בו קראו ליהודי העולם - להירשם ב"ספר הזהב" לכבוד חג חצי היובל של "קרן קיימת לישראל" [הרב קוק פרסם גם כרוז, בו קרא - לתמוך ב"מפעל עזרה" לטובת מחוסרי עבודה].

(התור, ההוד)

תרפ"ח

כא שבט בבית הכנסת "חורבת רבי יהודה החסיד" בעיר העתיקה, התקיימה אסיפת אבל, בה נאם הרב קוק, על שריפת ספרי תורה וחילול בתי כנסת ברומניה.

(ההד)

תרפ"ט

יז שבט הרב קוק פנה למפקד המשטרה ובתי הסוהר בארץ ישראל בבקשה, שיתן פקודה להנהלת בית האסורים בעכו, לייחד מקום לאסירים היהודים לכל יום השבת ויום טוב, ולאפשר לרב ח"ז קרלנשטיין לסדר תפילות ודרשות בפניהם.

(גנה"מ)

תר"צ

ב שבט הרבה"ר פנו לתושבי הארץ, לסייע ל"אגודת ישוב ירושלים העתיקה", שעמדה בסכנת התרוקנות לאחר שבמקום נרצחו מספר יהודים על ידי ערבים.

(אע"י)

יג שבט לאחר דרישת הרה"ר, התיר מושל חברון להיכנס לבתי היהודים שנרצחו בעיר ב"מאורעות תרפ"ט", כדי לאסוף את דמם ולהביאם לקבורה.

(הארץ)

טו שבט באסיפה חגיגית של "החברה להתארגנות בני הישיבות בארץ ישראל", שנערכה בבית הכנסת "ישורון" בירושלים, קרא הרב קוק לבני הישיבות - לצאת למפעל ההתיישבות בארץ ישראל.

(ש"צ)

כ שבט באסיפה כללית, בה השתתפו נציגי הרה"ר, הועד הלאומי, עדות ומפלגות, הוחלט לדרוש מהממשלה הבריטית להעניש את רוצחי היהודים בחברון, ולסייע לשוב העיר מחדש. בבית הכנסת "ישורון" בירושלים, נערכה אזכרה לקדושי חברון במלאות חצי שנה להירצחם, הרבה"ר הספידו אותם נרגשות.

(ש"צ)

תרצ"א

יא שבט הרב קוק קרא ליהודי הגולה - שלא "ינעלו את הדלת" בפני שליחי המוסדות הקדושים בארץ ישראל, תוך הבטחה, שהכספים שיאספו בקופסאות הצדקה ינתנו רק לטובת המוסדות העתיקים שנתמכו על ידם.

(אע"י)

כב שבט לאחר ישיבה משותפת של מערה"ר והנהלת הועד הלאומי, הושג הסכם בשאלות שמזכיריהם לא הגיעו להסכמה [ראה לעיל - א' סיון תר"צ]. בהסכם נקבע: א. הגוף הבוחר את מערה"ר ימנה 70 חברים, 60% רבנים ו- 40% נציגי הקהילות בעלי עמדת חיובית לדת. ב.

ועדת הבחירות תמנה מחצית רבנים ומחצית חילוניים בעלי עמדה חיובית לדת [הסכם זה, שאושר ב"אסיפת הנבחרים" השלישית, לא נחתם, ראה להלן - א' חשון תרצ"ב].

(אצ"מ)

כד שבט הרבה"ר פנו לנציב העליון בדרישה, שייתן הוראה לכל משרדי הממשלה - לקבל כמסמכים חוקיים תעודות נישואין וגירושין, שהוצאו על ידי הרבנות לאזרחי ארץ ישראל ולנתיני חוץ לארץ, וכן מינויי אפוסטרופסים שנעשו במשרדי הרבנות בהסכמת כל היורשים.

(גנה"מ)

ל שבט הרב קוק פנה במחאה לוועד הלאומי, על דברי הגידוף נגד דת ישראל שהשמיע נציג השמאל הקיצוני ב"אסיפת הנבחרים". הוא דרש, שיחוקק חוק האוסר לדבר דברי עלבון ונאצה נגד תורת ישראל בכל מוסד לאומי.

(אר"ר, ההד)

תרצ"ב

יח שבט הרב קוק פנה להנהלת ה"סוכנות היהודית" בהצעה, לדחות את הבחירות לרה"ר בשנה עקב המצב הקשה בארץ ובעולם.

(אצ"מ)

תרצ"ג

יח-יט שבט ועידת רבני ארץ ישראל התכנסה בביתו של הרב קוק. הועידה דנה במצבם הקשה של יהודי רוסיה. הוחלט - א. לשלוח לשם מוצרי מזון. ב. לסייע להם לצאת מרוסיה. ג. להביע מחאה בכל העולם על מעשי הזדון שנעשו בהם. ד. לקיים יום תענית ציבור עולמי בערב ראש חודש ניסן. (ההד)

יח שבט באסיפת רבנים ומחנכים שהתכנסה בבית הרב קוק, נדונה "פקודת החינוך" שהוצאה ע"י ממשלת המנדט. הוחלט - תלמודי התורה יגישו בקשה לנציב העליון לפוטרם מביקורת מנהל החינוך, בקשות אלו תוגשנה רק באישורה של הרה"ר [הבקשה נשלחה ב-ג' בניסן].

(פ)

תרצ"ד

יב שבט באסיפת רבנים גדולה, שהתקיימה בבית הרב קוק הוסכם, שבנוסף להשתדלות הכללית לעזרת יהודי רוסיה - שסבלו מחרפת רעב - תיעשה פעולה מיוחדת לטובת הרבנים והשוחטים שם. הוחלט לפנות לכל הרבנים והשוחטים בארץ ישראל ובגולה, שיש להם משכורת קבועה, שינדבו לא פחות מלירה ארצישראלית לחצי שנה לצורך זה.

(ק"ת)

יז שבט מנהיגי "אגודת ישראל העולמית", הרב ד"ר י. ברויאר והרב י. הורוביץ, ביקרו בביתו של הרב קוק, והביעו בפניו את אהדתם והערצתם לפועלו, תוך הבעת צער על מעשיה של "אגודת ישראל" בירושלים. כן בקשו, שהרב, כחבר מועצת גדולי התורה, יסייע לפעולותיה של "אגודת ישראל".

(ק"י)

כא שבט הרב קוק פנה לרב מאיר, שיפנה לחברא קדישא של הספרדים כדי שישלמו את חלקם בהתקנת העירוב לכל שכונות ירושלים, כפי שעשתה החברא קדישא של האשכנזים [הרב מאיר הודיעו באותו יום, שאכן הוא ביצע את בקשתו].

(אע"ס)

כג שבט בישיבה מיוחדת בבית הרב קוק, בה השתתפו גם נציגי הישיבות בארץ, הוחלט לכתוב ספר תורה על שם כלל ישראל לטובת כל הישיבות ותלמידי החכמים בארץ ישראל. בהמשך הישיבה [בכ"ט שבט], הוחלט להקים את "ועד הישיבות בארץ ישראל", שתפקידו – לדאוג לקיומן של הישיבות ותלמודי התורה בארץ.

(פ, גנה"מ)

